

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pe an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an
3 fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Fôea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Fôe bisericescă-politică.

Insertiuni

Un sir garmond:
o dată 7 cr., a doua ôra
6 cr., a treia ôra 5 cr.,
și de fiesce care publi-
cațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fôea,
să se adreseze la »Re-
dactiunea și Admini-
strațiunea Unirii«
în
Blaș.

Anul VIII.

Blaș 15 Ianuariu 1898.

Numărul 2.

Invitare la abonament.

Cu numărul de față invităm la abonament nou, rugându-ne a renoi cât mai grabnic abonamentul, pentru ca să nu se facă întrerumpere cu spedarea foii.

Prețurile rămân cele vechi și sînt indicate în fruntea foii.

Tot o dată rugăm pe P. T. Domni abonenți, cari sînt în restanță cu abonamentul, să binevoescă a grăbi cu achitarea acestuia, pentru ca să putem acoperi spe-sele edării foii.

Administrația.

1898—1900.

Începem a implini anul al două sutelea, de când Românii au început să înțelegă ori cel puțin inconșciū să simțescă ceea ce sînt spre pacea lor.

Și de atunci înaintat-am ôre pe calea apucată?

Cine ar pute să o nege acêsta, fără ca să se asemene aceluia ce, când grăesc minciună, dintru ale sale grăesc?

Noi nu grăim. Grăesc faptele. Cei ce au sevârșit acțiunea aceea mare, care s'a început în 1698 și s'a implinit în 1700, pôte că nu au fost consiil de mărimea faptei, ce o împlinesc. Sfaturile lui Dumnezeu nu sînt ca sfaturile ômenilor. S'a adeverit și aci, că cele slabe

ale lumii a ales Dumnezeu, ca să rușineze pe cele tari.

De la Domnul s'a făcut acêsta, și este minunată intru ochiil nostri.

Dară opri-ne vom aci? Lăsa vom, ca domnul lumii acesteia să zădărnicesc și să nimicescă lucrarea lui Dumnezeu?

Și domnul lumii acesteia se pregătesce de lucru. Cetim adecă în foile din Budapesta:

„În afacerea salarisării parochilor s'a făcut un paș momentos. A nume proiectul referitoriū la congruă, pe cum i-se notifică din Viena lui „Magy. Ert.“, a fost subșternut regelui spre incuviințare prealabilă, și resosirea lui se așteptă în zilele proxime. — Regularea afacerii congruei catolicilor de rit latin și grecesc fiind încă în decurgere, proiectul de lege încă nu dispune cu privire la ei, dară și până când afacerea congruei catolice va ajunge la regulare definitivă, și până atunci se îngrijesc proiectul de aceea, ca și parochiil acestor confesiuni încă să se împărtășescă în ajutoriū corêspundătoriū. Acest proiect de lege regulază deci în chip definitiv numai salarisarea parochilor bisericii unitare, a celor două biserici protestante și a bisericilor greco-orientale sêrbesci și române.“

Ce va să însemneze salarisarea acêsta, nu avem să mai spunem noi. Ne-o spune în chipul cel mai elocuent împărtșirea ajutoriului regesc și a celui alalt ajutoriū, făcută nu conform lipsei preoților nostri, nici conform meritelor

lor bisericesci, ci cu desconsiderarea acestora și numai conform pretinselor merite patriotice ale preoților. Preotul, pentru ca să se împărtășescă în ajutoriul statului, nu are să urmărescă binele bisericii în supunere față cu Ordinariatele sale, ci are să stea bine cu protopretorul.

Nu e ôre salarisarea acêsta primejdia cea mai mare pentru biserică? Nu va ajunge ôre biserică pe calea acêsta acolo, ca ea în țara supusă coronei apostolice a s. Ștefan să fie mai robită de cât în Sina?

Primejdia acêsta noi am prevădut-o de mult și am făcuți atenți la ea de repetite ori pe cei competenți.

În 5 Novembre 1892 primul nostru a grăit despre „Problemele fitoriului Mitropolit“. În articolul acela am zis între altele și următoarele:

„A doua problemă, ce trebuie să o deslege fitorul nostru Mitropolit, este îmbunătățirea stării materiale a clerului nostru. Cât de urgentă și importantă este acêsta cestiune, noi am dovedit-o altă dată pe larg în fôea noastră. Dacă acêsta afacere nu s'ar pute duce la bun sfârșit în conțelegere cu guvernul țării și cu episcopatul bisericii catolice din Ungaria, ceea ce a nevoe se va pute face fără de perichitarea independenței clerului nostru, atunci fitorul Mitropolit este dator bisericii sale, dator clerului sêu, să o termineze cât mai curêud cu propriile sale și ale nôstre puteri așa, cum a început-o cu propriile sale puteri

Feuilleton.

Unirea Românilor

din părțile satmarene în vécul al 14-lea

și
Mănăstirea S. Michail din Maramurêș.

Vécul al 14-lea este epoca cea mai fusemnată pentru unirea bisericescă a poporêlor ținătoare de biserică orientală și în special și a Românilor.

Domnirea regilor Ungariei Carol Robert, Ludovic cel Mare și Sigismund în bună parte este a se judeca din punct de vedere al politicii bisericesci dictate prin interesele caselor domitoare strîns legate de Scaunul Apostolic al Romei.

Mal că s'ar pute afirma, că nici o acțiune politică mai întemnată întreprinsă mai ales de regii Carol Robert și Ludovic I nu este fără de cobrît politic-bisericesc. Realizarea acelor acțiuni a costat multă vêrsare de sânge și a cauzat inimizțiil seculare până azi simțite între poporêle bisericii orientale și între ale celei catolice apusane.

Titlul cel mai îndreptățitor al multor răsbôie dintre Ungaria și alte țeri vecine

locuite de poporêle bisericii orientale, motivul cassării drepturilor singuraticilor membri ai bisericii orientale, persecutarea adicțiilor acelei bisericii în cas de renitență față cu acceptarea tendenței politic-bisericesci a numiților regi, nu mai puțin și remunerarea servițiilor de fidelitate cu felurite donațiuni, erau condiționate de la acceptarea acelei politici bisericesci ori de la nesupunerea față cu ea.

Conducătoriil acelei politici erau pêtrunși de acea idee de acel principiu greșit, că întărirea respective unitatei țerii se condiționează de la unitatea credinței catolice.

În servițiul aceluil principiu lozinca era dată, că poporêle bisericii orientale trebuie aduse nu numai la vechea unitate a credinței, vigență înainte de desbinarea celor două biserici, ci în multe privințe și la unitatea ritului.

Întrū realizarea acestora regii Ungariei supranumiți, cu sute de interese legați de Scaunul Apostolic al Romei nu ô dată trecând marginile voințiil pontificiale, mai mult au stricat, de cât au promovat interesele unirii bisericii. Și chiar acêsta procedură iperzelosă a fost una dintre cauzele, că succesele dobîndite întrū unirea acelor poporê, avură viață scurtă.

Din multele documente istorice parte regesci, parte pontificiale ale vécului al 14-lea referitoare la unirea poporêlor bisericii orientale, până acuma de și publicate, inse neadunate într'una, nici prelucrate în ord cronologic și sistematic, de astă dată dorim a scôte numai un document pontifical, care credem, că va pute vêrsa ceva-și lumină preste unirea Românilor din părțile satmarene.

Acel document l-am ales din acea cauză, că de și acela s'a mai publicat de un timp încôce în unele opuri istorice-bisericesci, nu am aflat, ca pe basa lui să se fie determinat mai precis teritoriul, despre care este vorbă în acel document.

I

Documentul din cestiune este estradat prin Pontificele Gregoriū XI. cu d. Agnaniae VIII Calendas Augusti 1377.

Fînd că documentul acela în traducere română se adă publicat în opul Cl. Dr. Ioan Ardelean „Istoria dec. Orădiil mari“ Partea I. p. 48. era în textul original în colecțiunile de documente edate de dl. Nicolai Dausūgan, 1) aflu de prisos a-l reproduce întreg, și mă voi restrînge a-l redă numai în extrasul următoriū

fericitul Episcop Ioan Bob, fără de ale cărui jertfe maritimose clerul nostru ar fi într-o stare și mai ticăloasă de cât cea foarte ticăloasă din ziua de astăzi. — Îmbunătățindu-se sörtea clerului am dobândit mai mult, chiar de cât dacă s'ar fi făcut sute de fundațiuni pentru școlari."

Acestea le-am zis atunci. Și ce vom zice acum? Primejdia nu s'a împărșiat de atunci, nici nu a scăput măcar, ci a crescut în chip îngrozitor și s'a făcut asemenea unui munte.

Silința de a delătura o primejdie mare pretinde jertfe mari. Dară silința acosta și este vrednică de jertfe mari.

Când alaltă ieri clerul din centrul Archidiecesei s'a înfășșat înaintea Arhiepiscopului său, ca să-i ureze de la Dumnezeu darurile, de cari are lipsă spre a putea cârmui naea bisericii noastre, Arhiepiscopul a rostit cuvinte mari: „Deslipire de interes“, „spirit de jertfă“, „credință tare“ sînt virtuțile acelea, cari dacă le va avé clerul nostru, va sta înfruntând furtunile și nu va căde.

Așa e. Deslipire de interes, spirit de jertfă, credință tare în misiunea dumnezească, ce o are biserica noastră în mijlocul poporului românesc, acestea vor fi în stare, să facă minuni.

Deslipire de interes, spirit de jertfă, credință tare în misiunea dumnezească a bisericii noastre să aibă clerul nostru, și se va adeveri într'insul cuvintul Domnului: „Veți zice muntelui acestuia: Treci de aici acolo! și va trece, și nimica nu va fi vouă cu neputință.“

Mare ar fi minunea acosta, dară ea ar fi fapta noastră cea mai vrednică de serbarea anului al două sutele de la sevărșirea sfintei Uniri.

Finita la — tragedia? — De ar fi așa!
Am primit adecă următoarea declarație:

Domnule Redactor!

Di Ioan Slavici adresându-se subsemnaților, ca să luăm în păstrarea noastră suma de 3780 fl. 65 cr. valută austriacă și 330

lei 50 bani colectați de d. T. Liviú Albini pentru ridicarea unui monument pe mormintul lui Avram Iancu, noi am îndeplinit cererea dsale.

Am păstrat până acum tăcere asupra acestui fapt.

Vădând înse, că d. T. L. Albini și d. Ioan Moța sînt urmăriți de tribunalul din Alba Iulia pentru acești bani, declarăm, pentru ca să se scie de toți, cășii privesce, că noi sîntem deținătorii sumei de mai sus și luăm întręga răspundere pentru dinsa.

În interesul adevărului și al dreptății Vă rugăm, domnule redactor, a publica acosta declarațiune.

Primiți, Vă rugăm, asigurarea stimei și mulțămirii noastre.

București, 25 Decembre 1897.

I. Pr. Dimitrescu

senator.

I. G. Bibicescu

director la Banca Națională a României.

Am ținut și noi de datorința noastră, să satisfacem dlor I. Pr. Dimitrescu și I. G. Bibicescu.

Despre afacerea colectei din cestiune am scris cât se pöte de puțin. Era cauza de așa, cât nu am fi putut să scriem despre ea, fără ca să trezim susceptibilitatea celor din Sibiu și din Arad de o potrivă.

Acum încă am avé prilejul cel mai bun de a arăta cu un exemplu viu, cât de bun la inimă sînt cei de la Sibiu și cât de delicai sînt în cestiunea onoriilor cei de la Arad.

Dar mai bine tăcem. Nu vom adecă, să provocăm prin spunerea adevărului pe cei de la Sibiu, ca să ne spună din nou grațiosități, ér pe cei de la Arad, ca să recurgă érășii la argumentul cocșilor.

Dea Dumnezeu, ca declarația dlor Dimitrescu și Bibicescu să pună sfârșit unei afaceri, carea numai cinste nu ne-a făcut.

Memorandul guvernului în cestiunea autonomiei catolice. — Foile din Budapesta publică în resumat memorandumul, ce l-a compus guvernul în cestiunea autonomiei. Memorandumul distinge trei periöde în dezvoltarea acestei cestiuni. Primul period al mișcării pentru autonomie cade în 1848, al doilea imediat după închiarea dualismului și a avut de rezultat congresul din 1870/71,

éră al treilea de la prezentarea legilor politice-bisericesci în cöce și a provocat convocarea congresului de astă tömnă.

Ministerul nu e mulțămît cu elaboratul congresului din 1870/71, în ce privesce umplerea și inspecțiunea beneficiilor de dotațiune regescă, administrarea fondului religionar și a celui de studii și raportul organismului autonom față cu guvernul și față cu statul.

I. Cu privire la umplerea și inspecțiunea beneficiilor de dotațiune regescă punctul de vedere al guvernului e, ca să rămână în totă întregitatea sa nelimitată dispunerea patronului suprem; de aceea este a se delătura dreptul de candidare ternară, care ar limita libertatea celui patron. Dreptul episcopilor de a designa la canonicate să se susțină și în viitor. Guvernul înse după praxa de până acum și în viitor va cere și după convișță va ține cont de părerea primatului de la Strigon.

Congresul din 1870/71 a pretins pe sama autonomiei controla și, pe timp de sedisvacanță, manipularea bunurilor beneficale. Guvernul zice în memorandum, că în sensul dreptului public nu lasă din mână aceste bunuri, și dreptul de inspecțiune de până acum și-l susține și pe viitor. Nu e străin înse de a admite, să coopereze la acosta cu vot consultativ și vre un delegat al organismului autonom.

II. Cu privire la fondul religionar și la cel de studii elaboratul congresului din 1870/71 consideră fondurile de proprietate a bisericii catolice din Ungaria; manipularea lor a voit să o concredă autonomiei; de asemenea și dispunerea de fonduri, amésurat destinațiunii lor, să se concredă autonomiei. Prima hotărșire așa dară enunță dreptul de proprietate, de și fondurile, ca averi cu destinațiune, sînt investite cu personalitate iuridică de sine stătătoare.

Dacă cu töte acestea bunurile fondurilor s'ar străpune pe titlul de proprietate al bisericii catolice din Ungaria, străpunerea ar trage după sine anularea personalității iuridice a fundațiunii. Față de punctul de vedere al congresului e de observat, că fondurile nu se pot asemăna cu fundațiunile făcute de privați, întru cât de

O văduvă nobilă cu numele *Catarina a Dluú Simeon din castrul Megessalla* a adus la cunoștința Scaunului Apostolic din Roma, că locuitorii aceluia castru, pe cum și cei al villelor de acela ținătoare, cari progenitorii Catarinei le-au ocupat de la Români și schismatici, s'au unit; că dinsa în castrul numit a reedificat biserica ruınată în onörea s. Emeric și a mai zidit și în mai multe ville bisericii parohiale și mai vre, să zidescă. Dară episcopii *Transilvaniei, Orăđii și Agriei* se cërta între sine pentru iurisdicțiunea preste acele locuri.

În urmarea acesteia Pontificele concredé Arhiepiscopului Colocci, ca invitând pe cei trei episcopi să cerce și să decidă, că de iurisdicțiunea căruia din cei trei are, să se țină acél castru cu apertinențele sale.

Érá dacă ar afla, că acél castru și acele ville nu se țin de acele trei diecese, pe cum nici de altă öre care va diecesă, atunei iurisdicțiunea preste acelea să se dea Episcopului din Oradea mare, care până la deciderea caúsei preste acele locuri va avé iurisdicțiune provisorie.

În actul pontifical se mai însamnă, că castrul Megessalla de episcopatul Orăđii e de parte 2 diete, de Agria 6 și de Transilvania 8 diete.

Tot cu acél dat Pontificele concredé

ministrului călugărilor Minoriti din Ungaria, ca la cererea numitei văduve *Catarina* să trimită acolo 2 Minoriti, cari vor avé, să se prezenteze episcopului locului și de la acela să cëră licență, ori și fără de licența aceluia până la resolvirea caúsei iurisdicțiionale să pöta asculta mărturisirea penitențială a locuitorilor de acolo.

Documentele pontificale din cestiune adeveresc, că la 1377 în apropierea Orăđii Români din teritoriul castrului *Megessalla* s'au unit.

Întrebare e înse, că ce teritoriú se înțelege sub „*Megessalla*“, unde a fost acél castru cu ville unite, la cari și trei episcopi pretindeau de o dată iurisdicțiunea?

De öre ce pentru iurisdicțiunea aceluia teritoriú se certau trei episcopi, trebuie că acela se estindea în confiniile acelor episcopate, și încă mai apröpe de Orade, de cât de reședința celor alalte două episcopate.

Am puté zice, că sub *Megessalla* este a se înțelege *Meszessalla* de la confiniile Transilvaniei, mărșinașe cu diecesa Orăđii; dară până aci nici când nu s'a estins diecesa Agriei.

Vom afla înse acél teritoriú de cërta în părțile *Maramureșului* și ale *Satmarului*.

a) Din epistola regelui Andreii III (1299)

și a lui Ladislau IV din 1282 ¹⁾ se cunoșce, că iurisdicțiunea Episcopiei din Transilvania s'a estins preste Maramureș, Satmare și o parte a Bihorului. Între Episcopia Transilvaniei și cea din Agria era cërta continuă pentru dreptul de iurisdicțiune preste acele părți, până când la 1299 prin întervenirea episcopului din Orade *Emeric* ca incuisitor regesc se ajudecă în favörea Episcopului din Transilvania zicându-se „*terram Maramorus esse et fuisse intra limites et terminos dioecesis Transilvaniae*“.

Prin acosta înse cërta nu se gată între cele două episcopate, căci Episcopul Agriei cu puterea voia, să-și validiteze iurisdicțiunea sa luând decime din acele părți. În contra acestei proceduri cu d. Albae 1300 ca procurator al Episcopului transilvan protesteză *Nicolau* Archidiaconul de Zonuk, canonicul bisericii b. Michaelis Transily.

Cu töte acestea Episcopul Agriei cotinuu deprinderea iurisdicțiunii. Așa la anul 1333 ocüră un archidiacon *Georgiu* de Maramureș subscris în scrisörea capitulului de Agria, éră

¹⁾ Gr. Szereday „Series Episcoporum“ p. 58; Pray Hierarchia II. p. 213 seq; Sarmay Antal „Szathmár V. megye fekvése stb.“ Budán 1809. T. II. p. 99; T. I. pag. 10 seq. Cfr. Knauz Nándor „Lányi Károly magyar egyháztörténelme“ Esztergom 1866. I. p. 359. n.

Începutul existenței lor au avut referințe de drept public cu patronul suprem ca cu capul statului, au stat în legătură nemijlocită. Apoi continuă memorandumul:

Regii noștri ca capi ai statului au întemeiat bisericile din bunurile luate din domeniile, ce compet statului, ca capi ai statului au înființat fundațiunile publice din proprietățile, cari au venit în mâna lor. Proclamarea egalității de drept nu a cassat folosirea spre scopuri catolice a fundațiilor și fondurilor bisericesci, în consecință prin cassarea caracterului de biserică de stat a bisericii catolice nu a putut schimba orig inară de drept a respectivelor bunuri și caracterul lor regnicolar întemeiat în acea basă. De aci urmăz de la sine, că manipularea bunurilor acestora spre scopul donațiilor lor pe dreptul și consecuent se întâmplă prin organele regelui statului, așa dară prin auctoritățile regesci și de stat. Tot așa de neîndoios este și aceea, că estradarea manipulării la orî și care organ bisericesc ar fi sinomină cu încetarea caracterului regnicolar și a naturii de drept public a fondurilor.

Apoi vorbind despre manipularea îndatinată până acum a fondului de studii și a fondului religionar zice, că ministerul responsabil nu e străin de a admite în comisiunea de controlă influința organismului autonom. De asemenea îi dă oare care influință și în preliminarea bugetului fondurilor. Cedarea fondului de studii și a celui religionar înse nu se pôte fără de cooperarea legislativel. Cedarea sumei cam de 40 milioane ar mai aduce cu sine și rivalitatea celor de altă religie și eventual ar provoca multe necasuri.

Relativ la fondul universitar zice, că art. de lege XIX din 1848 supunând universitatea ministerului de culte, nici fondurile destinate pentru lipsele universității nu pôte să le manipuleze altul de cât numitul ministru; deci guvernul ține, că nici nu e de

a se aduce cestinnea fondului universitar în legătură cu autonomia.

III. Cu privire la *institutele de învățămînt public* elaboratul congresului din 1870/71 postesce, ca acelea să se dea autonomiei cu tot dreptul de dispunere pe motivul, că ele formeză proprietatea bisericii catolice. Față de o atare concepție a elaboratului guvernul aduce înainte, că fondul de studii avînd caracter regnicolar, urmăz, ca și institutele de învățămînt public susținute din acela încă să aibă caracter regnicolar.

Organizarea regnicolară a cauzei școlare e de a se mulțami reginei Maria Teresia. Înainte de ea cauza școlară era lăsată eslusiv în grija confesiunilor; ea a făcut din cauza școlară o problemă a guvernării de stat. La politica școlară a Mariei Teresie a servit ca mijloc material fondul de studii format din bunurile ordului Iesuit disolvat prin bullă papală; era direcțiunea în administrarea instrucțiunii a prestat-o „Ratio educationis“ edată în 1777. Cel mai momentos principiu din „Ratio educationis“ e, ca conducerea instrucțiunii publice să o încredințeze regimului. Nu încapă îndoelă la aceea, că acele institute de învățămînt, cari le-a ridicat Maria Teresia, cari pe basa la „Ratio educationis“ au avut rădăcinii în fondul de studii și în cari a zăcut factice centrul de gravitațiune al întregului învățămînt public din Ungaria până în timpul cel mai nou, s'au ridicat ca institute de învățămînt regesci, ca regnicolare.

Puterea de stat le-a ridicat, sub manipularea organelor de stat au stat acelea tot de una și stați și azi.

Punîndu-se pe acest punct de vedere principiar, guvernul în direcțiunea institutelor susținute din fondul de studii susține și pe viitor neschimbat raportul de drept de până acum.

După calculul congresului din 1870/71 din cele 43 gimnasil, 15, din 66, cari stați

sub conducerea ministrului, 52 s'ar subtrage și s'ar pune sub dispunerea autonomiei. Proportia ar fi, că 42 de gimnasil ar sta sub dispunerea și conducerea guvernului, era 67 ar depinde de la autonomia catolică; adaugînd și cele alalte institute de învățămînt susținute din fondul de studii, s'ar face spărtură în politica de instrucțiune magiară unitară.

Pe lângă împărțirea după rase și confesiuni a Ungariei tot de una trebuie să căutăm și să aflăm în idea unitară națională legătura spirituală, care să unescă pe toți cetățenii patriei. Viitoriul catolicismului în Ungaria aduce cu sine, să nu se opună curentului, ci să se lipescă de el.

Memorandul arată apoi mai în detaliu, că în Ungaria între stat și între religie catolică s'au întimplat atari raporturi, după cari statul catolicismul din punct de vedere religionar nu-l pôte considera de egal cu confesiunile. Aduce ca dovadă, că regele în virtutea sancțiunii pragmatice are să fie catolic, și că încoronarea e o prerogativă a primatului de Strigon. Ca contrapret la această poziție guvernul postesce, ca să manipuleze el fondurile regnicolare destinate spre scopuri catolice; estradarea lor ar provoca mari discusii în parlament și prin acesta ar espune afacerea autonomiei la o lungă amânare, ba ar aduce sub discuțiune în parte saă de tot și dreptul de proprietate al fondului. După desvoltarea mai amplă a ideilor acestora ca rezultat final cuprinde memorandumul următoarele:

În virtutea desvoltării istorice a dreptului suprem de patronat deprinderea acestui drept compete în estensiunea de până acum regelui apostolic și între marginile legii ministerului responsabil, pe când autonomiei îi compete cooperarea. Această cooperare se pôte valida prin organele designate de autonomie:

1. La denumirile personale în formă de vot consultativ.
2. La fondul religionar și de studii în controlare și cu privire la statorirea și folosirea bugetului anual.
3. La inspecțiunea beneficiilor în cas de sedisvacanță.
4. La controlarea caracterului catolic al institutelor de învățămînt regesci.

Pe lângă această circumscriere a sferei de competență a autonomiei în raport cu statul propria ei chemare este cultivarea vieții interne bisericesci în cercul de competență, ce i-se va asigna.

Întru cât s'ar lărgi sfera de competență a autonomiei prin delegarea drepturilor episcopesci, e chemat a stabili corul episcopesc în spiritul legilor bisericesci. Fără pedecă ar puté trece la autonomie drepturile, ce le exercită episcopii asupra școlilor populare în sensul art. de lege XXXVII. din 1868. Asemenea se sperază, că se pôte da influința cuvenită autonomiei în manipularea averilor bisericesci și a fundațiilor administrate de biserică, mai de parte salarisarea preoților, cantorilor și docenților.

„Episcopatul român în Macedonia.“ — Reproducem din „Timpul“ 1/13 Ian. e. următoarele:

Primim scrisoarea următoare:

În aceste din urmă zile ziarele românesce s'au făcut ecoul unor depeși sosite din Constantinopole și au comunicat publicului român înveselitoare scire, că beratul referitor la

la 1346 un anumit vicariu *Benedict* din Sighet împreună cu parochul *Georgiu* din Vișeu joră înaintea Capitulului din Agria, că de acum înainte nu va mai asculta de episcopul transilvan, și le pare rău, că s'au supus acelu episcop atunci, când acela venind în Maramurș aci deprinsese iurisdicțiune și „pontificalia officia“. ¹⁾

Drept aceea dacă încă la 1346 părțile Maramurșului și ale Satmarelui erau de certy între episcopul din Agria și cel din Transilvania, atunci teritoriul castrului *Megessalla* la 1377 a trebuit să fie în acele locuri.

Ca să determinăm mai de aprpe, că acel castru aieva a fost în părțile Satmarelui, mergem mai de parte.

b) În procesul staționarî între *Ioan* fiul lui *Toma* din *Wasvár* și între *Ioan* fiul lui *Filip Chornavada* de dtul *Wisegrad* 16 Octav. diei medii XL-mae ²⁾ 1385, *Ioan* al lui *Toma* de *Wasvár* afirmă, că pentru aceea nu pôte produce literile sale donaționale față de porțiunea de posesiune din *Halmi-Váralya*, *Turch*, *Babon*, *Pusith* ³⁾ și castrul *Babon*, pentru că „*iobagii și valachii magistrului Ioan fiul lui Simeon* quondam bani, locuitori în districtul *Megyes*, împreună cu alte lucruri ale sale, au răpit și literile instrumentale preste acele posesiuni. ⁴⁾

Drept ce posesiunile banului *Simeon*

din *Megyes* s'au estins lângă posesiunile *Halmi-Váralya*, *Turch* (Turt), *Babon* și cele alalte amintite.

c) Într'un document din 1382 *Ioan* fiul banului *Simeon* probéză cu mărturi, că volvodul *Balc* de *Zaraz-Berek* ¹⁾ a ars comuna lor numită „*Krassou*“ (Karaseu). Era la anul 1393 fiul banului *Simeon* din *Megyes* pörtă proces cu volvodul *Balc* și fratele său *Drag* pentru posesiunea „*Tisza-Berek*“. ²⁾

d) Într'alt document mai vechiu cu 8 ani de cât cel pontifical, adecă la 1369 posesiunea *Batus* sau *Batiz* prin regele *Ludovic* se dăruiesce Banului *Simeon*, carele avea posesiune o acude la dominiul său din *Megyes*. Posesiunea *Batus* la 1379 o a ținut veduva lui *Simeon* banul, era familia aceluia între procese continue cu familia vecină *Vasváry* o a ținut până la 1520, când prin stingerea unui ram al familiei lui *Simeon* în *Mauritiiu* posesiunea numită trece la familia *Bathory* după mama consângénă. ³⁾

Din acestea două documente se cunoce, că *Simeon* bărbatul veduvei *Catarina* a fost ban în *Megyes*, că dominiul *Megyes* l-a posedut deja sub regele *Ludovic*, și că dominiul aceluia într'o parte era în vecinătatea dominiilor familiei române *Drag* și *Balc*.

(Va urma.)

¹⁾ La 1339 în *Zaraz-Berek* au avut părți de posesiune comitii camerii reg. numiți *Nicholay* și *Frichko*; dară familia *Balc* nu se vede a fi avut.

²⁾ Szirmay o. c. T. II. p. 186. 263.

³⁾ Banul *Simeon* a avut 2 fi, pe Ștefan și *Ioan*; acest *Ioan* a avut pe *Simeon*, *Nicolaș* și *Mauritiu*, cari la 1426 încă posedau o parte a dominiului din *Megyes*. Cfr. Szirmay o. c. II. p. 296;

¹⁾ Densuşan Doc. istor. la 1349 parochul din *Nemphti* (Németi-Szatmár) cu numele *Ioan* a fost reprezentantele Episcopului din Transilvania pentru părțile dia cöce de *Mezeş*. Szirmay a. c. T. I. p. 202.

²⁾ Mijlocul păresimilor.

³⁾ Va fi *Pusztá-Darócz*.

⁴⁾ Densuşan o. c. la 1385.

consfințirea Monsegniorului Anthimos de cap religios al Românilor macedonenii (se așteptă). De alt fel și guvernul liberal prin organele sale a afirmat, că singura pedică pentru realizarea uneia din cele mai vii dorințe ale Românilor erau tratativele pentru închierea păcii definitive între Turcia și Grecia, tratative, cari distrăgeau atențiunea bărbaților de stat otomanii și nu le lăsa timp (*sic!*), ca să satisfacă pe o însemnată parte din supușii înălțimii sale.

Pacea s'a închiat acum, bărbații de stat otomanii și-au luat grija despre această parte; era dar natural, ca guverul românesc să reamintescă făgăduelile date de guvernul imperial de a face ceva și pentru poporul cel mai credincios dintre toate popoarele, câte trăesc sub legile lui.

România întrăgă aștepta cu o vierăbdare împlinirea făgăduelii; ba încă disidentul V. A. Urechia, iubitor de inscenări, își pregătia buzele pentru o strasică pupătură, dată nu importă căruia dintre membrii guvernului său dintre senatorii, și își promitea pretextul de a reîntra cu demnitate în rândurile guvernamentale, pe care le părăsise dintr'un fals calcul. Mulți încă dintre membrii majorității își exercitase mâinile și simțiau entuziasmul, ca să strige formidabilul: *Trădescă Sultanul!*

Dar... O, deșerte speranțe ale simplilor muritorii! O, credulitate a celor săraci cu duhul! O, iluziune mângăitoare! toate s'au risipit: toate făgăduelile, chiar și cele mai puțin solemne s'au împlinit la totă lumea, numai Episcopatul român nu... fiind că se opune *Patriarchul!*

Aă solicitat la 1890 locuitorii din Crușova de la Exc. Sa Valiul din Monastir dreptul de a ceti în biserica lor românească; un ordin din Constantinopole le dă permisiunea cu condițiune, ca cărțile bisericesci să fie vizate de Patriarchie spre a se evita schisma. Românii din Crușova, — sciind, că dreptul acordat este iluzoriu, fiind că nici o dată patriarhia de bună voe nu era în stare, să facă un act de dreptate, — s'au adresat atunci I. P. S. S. Iosif și dlui Titu Maiorescu, ministru de culte pe atunci, ca să intervie pe lângă Patriarchie sau la Înalta Pörtă, ca să se înlătore această condițiune. Ce s'a făcut atunci? Nu scim, sau mai bine, se da ca sigură crearea unui Episcopat românesc într'un termen *forte scurt*. De la această dată și până azi chestiunea episcopatului n'a făcut nici un pas înainte: de opt ani *Patriarchul se opune, și se opune, și se opune, și se va opune.*

Și vecinic se va opune, și Românii macedonenii nu vor vedă Episcopat. —

Revistă bisericescă.

Roma.

Cu începutul acestui an colegiul cardinalilor constă din 6 cardinali episcopi, 47 cardinali preoți și 6 cardinali diaconi. Dintre aceștia reșed în Roma 23. Dintre cei alaiți 36 sînt 9 episcopi în Italia, era 27 în străinătate. În consistoriul din 22 Iunie 1896 s'au creat 2 cardinali „in petto”, numele cărora încă nu s'a publicat.

Franța.

Însi-și liberalii constată, că secularizarea școlilor e păgubitoare pentru instrucțiunea poporală, de și spre acest scop se jertesc milioane. Ziarul „Economiste français” de cauză principală a rului, care-l constata, aduce introducerea politicii și a veninului francmasonilor în școlă. În docente nu au voit să privească de cât un agitator electoral. Sub pretextul, că nimicesc instruirea ordurilor călugăresci au creat un cler mirean, care se ocupă mai mult de aceea, ca să câștige grația deputaților, de cât cu formarea spiritului și inimii tinerii generațiuni. Școlă ar trebui să fie neutrală, dară s'a prefăcut în un fel de officină a încercărilor socialiste și revoluționare. Deja în 1873 a constatat Lefevre, că nu e bine, să se ridice contraste între preot și învățător, nici aceea, că în mintea pruncului se periclitază credința în Dumnezeu. Leo Say în 1870 a zis, că nu se mai pôte suferi, ca tinerimea din Paris să se crească cu grămada fără a auzi de Dumnezeu, de regule și datorințe. Tot în acest sens au scris și alți bărbați ilustri. Cu toate acestea francmasonii, cari conduc azi destinele Franței, sînt mai gata a promova ruina poporului, de cât să înceteze cu ura lor infernală față cu biserica și să o lase, să-și împlinescă în pace misiunea sa cultivătoare și moralizătoare și pe terenul instrucțiunii publice. Liberalii nostri, durere, încă imităză în multe pe cei francezi.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Provisorul, pentru care independentiștii au inscenat obstrucțiunea, în săptămâna trecută s'a primit și în desbaterea specială.

Este interesant a sci, că spre împedecarea obstrucției guvernul a voit, să închie compromis cu Kossuthiștii prin mijlocirea lui Szilágyi Dezső, introducând în proiect unele modificări cerute de Kossuth. Când ministrul Lukács a cerut învoirea prealabilă a regelui, acesta l-a întrebat, dacă așa de corect proiectul original al guvernului ori nu-l află corect? Lukács a trebuit să zică, că e corect și conform constituțiunii. La acesta regele a replicat, că nu există cauză de a-l modifica. În urma acesteia br. Bánffy a intrerupt negocierile cu Kossuthiștii. Pentru acesta presidentul camerei Szilágyi s'a simțit vătămă. El a declarat în „Pester Lloyd”, cum a fost incredințat de guvern, — care umblă cu doi bani în trei pungii, — să pacteze cu Kossuthiștii. Din împrejurarea acesta unele foi prezic căderea lui Bánffy. Noi înse nu mai credem în atari preziceri.

Ca eveniment politic aduc foile magiare și aceea, că Ugron Gábor s'a retras din viața publică politică disgustat fiind de o parte de terorismul guvernului, ér de altă parte de lipsa de convicție politică în cea mai mare parte a inteligenței magiare, pe cum și de legăturile secrete dintre Kossuthiști și guvern, căruia numai la părere îi fac opoziție.

Austria.

Ministrul president br. Gautsch nu încetază cu încercările de a aplana diferența dintre Germanii și Cehii în chestiunea limbii. În 7 a c. a ținut o conferență cu fruntașii Cehii Dr Engel, Dr Kaizl, Dr Kramarz și Dr Pazak. În conferență ministrul și-a descoperit dorința de a se discuta și eventual rezolvi chestiunea acesta în dieta boemă. Reprezentanții Cehii s'au declarat gata a lucra pentru pacificare, ținând înse la egala îndreptățire a ambelor naționalități din Boemia. Ministrul a mai zis, că de și pune pond forte mare pe buna înțelegere cu Germanii, totuși e de parte de a întreprinde ceva, ce ar prejudeca egalei îndreptățiri a ambelor limbi ori indivisibilității regatului.

În dieta boemă, care s'a redeschis Lunii, are să vină pe tapet și proiectul prezentat de Dr Pazak în 18 Febr. a. tr. în chestiunea limbii. După acest proiect reprezentanțele comunale și districtuale însele își determină limba oficiosă, sînt înse totuși obligate a rezolvi și actele, ce le-ar veni în cealaltă limbă a țerii. Rezolvirea se face în limba oficiosă, dacă înse în o comună cel puțin a 5-a parte a populațiunii e de altă limbă, atunci pentru aceștia în limba lor.

De o dată cu deschiderea dietei boeme s'a ridicat și statariul în Praga.

Tot Lunii s'au deschis și dietele provinciale din Moravia, Austria superioară, Bucovina, Salzburg, Tirol, Voralberg, Carintia și Triest. În săptămâna viitoare se vor deschide în Dalmația și în Istria.

Asia.

Vastul imperiu sinez e pe calea de a se reduce, căci teritoriul ocupat deja de Germania și Rusia și cel ce se va mai ocupa în venitorul cel mai de aproape și de alte puteri esterne, numai cu numele e sinez. În special Germania a închiat cu Sina pact, în virtutea căruia cea dintâi nu se va mărgini numai la ocuparea sinului Chiao-Ciau, ci va lua în posesiune și teritoriul din sudul și nordul sinului dispunând în el cu putere deplină. Pactul, pe cum spun unele foi, ar fi închiat pe 99 de ani. De aici se deduce, că Germania a ocupat acel teritoriu pentru tot de una, fiind pactul numai o formalitate. Germania, pe cum joca deja o rolă însemnată ca putere africană, așa va ave de acum înainte mare importanță și ca putere asiatică nu numai pe terenul comercial, ci și pe cel politic, cu atât mai virtos, că aici e spriginită de Rusia și Franța.

Austro-Ungaria și Italia încă așteptă, să li-se dea vre un punct în Sina, de unde să-și pôtă apăra interesele comerciale.

Correspondențe.

Sibiū în 5 Ianuariu.

Daruri de Crăciun. Reuniuni pentru ajutorarea copiilor.

Școlile noastre românești sufer de o mulțime de neajunsuri și miserii. Între acele se numără: *neregulata frecvență din partea școlărilor și lipsa de cărți și alte recuisile de învățămînt*, cari fac anevoios progresul și a dese îl țin chiar în loc.

Până e timpul frumos, cea mai mare parte a poporului nostru folosesc copiiii la

lucrările economice, în orașe la lucrul cu ziua, și totuși nu poate câștiga, — cu deosebire în anii răi, cum a fost și cel trecut, — atâta, ca să fie în stare a și-i prevedea cu toate cele de lipsă, pentru ca să poată frecuenta regulat școala măcar în timpul iernii. Las că și indolența e mare în multe locuri, și ea e pricina, că, și ce s'ar pute face, încă nu se face.

Ca arme în contra acestor dușmani al progresului se folosesc reuniunile de ajutorare a copiilor, între cari — puține de tot la noi — se numără „Reuniunea pentru ajutorarea copiilor de la școala populară din parohia gr. cat. a Sibiului“, înființată din inițiativa și prin stăruința Magnificenței Sale dlui Iuliu Bardoși, inspector școlar în retragere, care în decurs de un an a făcut diferite daruri școlariilor în sumă preste 200 fl., colectați singur prin dsa, neobositul inițiator și president al respectivei reuniuni.

Fapta cea mai recentă de binefacere și-a îndeplinit-o domnul Bardoși Duminecă în 2 Ianuarie s. n. a. c. la 11 ore a. m., care a fost o frumoasă zi de sărbătoare pentru școala gr. cat. din Sibiul și de bucurie nespusă nu numai pentru școlari și părinții acelora, ci și pentru întreg P. T. public asistent de ambele sexe, inteligență și popor.

Festivitatea s'a început cu o „colindă“, cântată de școlari, după care venerabilul domn protopop Ioan V. Rusu a ținut o frumoasă vorbire despre însemnătatea reuniunilor de ajutorare a copiilor, despre darurile de Crăciun, despre datorințele copiilor, despre frumoșele fapte de binefacere, ce le sevârșesc dl Bardoși ș. a.

Domnul Bardoși a mulțămît apoi tuturor generoșilor contribuenți, și o fetiță a declamat o poezie ocațională de Constantin Negruzi, urmând împărțirea darurilor, cari cuprindeau 4 mese lungi. Și de frumoșele daruri s'au împărțit elevii acestei școli, căci fie care băeat — de toți 30 — a primit câte un rind de haine și câte o căciulă, unii și încălțăminte și șaluri, ér fetele primind și ele haine, ciorapi și încălțăminte. Toți, adecă și băeții și fetițele în număr de 62, au primit batiste, câte un colac și câte un cârnaț, cărți de cetire și notesuri cei mai mari, ér cei mai mici cărți cu icône, jucării, apoi zaharicale, iconițe sfinte ș. a. Un băeat mai mare a mulțămît tuturor generoșilor contribuenți, în deosebi dlui Bardoși, și pe urmă s'a cântat o poezie a nume întocmită pentru această festivitate.

Cred, că e la loc, să pomenesc cu această ocaziune și numele măcar al unor contribuitori, până când se va face din parte competentă dare de samă în totă regula. Între aceștia mi-am notat pe următorii:

Diracțiunea orfelinatului Teresian, Clanstrul Franciscanelor, L. Michaelis, W. Krafft, G. A. Seraphim librari, „Tipografia“ societate pe acții, C. Kovács mechanic, Kessler și fiii salamarî, frații Ștefan, Petru și Zaharie Moga franzelari, G. J. Grohmann, Josef Öszi, Fr. Baumann, W. Fürst, T. Popescu, G. Kleisch, R. Krakowski, A. Popescu, N. S. Nadasdi, comercianți, J. Boda cofetar și Const. Dragoș pantofar.

Cu vesuinte și încălțăminte au mai contribuit următorii P. T. domni și domne: Iancu Candrea, Luisa Pop n. Rosenthal, Carolina Man n. Colbasi, Maria Harșan n. Pipos, Josef Tomandi, Dumitru Truța, Lad.

Kunze, Constanța Balint n. Tobias, Maria Penciu n. Popea, Emilia Raț n. Orghidan, Irina Bardoși n. Nistor, Ana Togan n. Rusu, Ana Simu, Constanța Pop n. Dancăș, Margareta Moldovan n. Raț și Silvestru Moldovan; ér cu sume mai mari în bani au contribuit P. T. Ernst Bergleiter proprietarul cafenelei Habermann, Alesandru Lebu proprietar și domnișóra Nina Dunca.

Patru școlari orfanî de la această școală au fost primiți tot prin stăruințele domnului Bardoși la masa comună pentru săraci.

Frumosul exemplu al dlui Bardoși ar fi de dorit, să aște imitatori în toate părțile, pentru că nimie mai creștinesc de cât iubirea deapropelui și alinarea suferințelor aceluia; ér când prin această iubire și prin aceste ajutoare se țintesc și la luminarea minții și nobilitarea năravurilor tinerimii, putem zice, că aceste fapte se pot numera între cele mai frumoșe și generoșe.

Domnul Bardoși poate fi deplin mulțămît de frumoșele rezultate, ce a obținut. Ér școala gr. cat. se poate felicita, că pe lângă mult meritatul său director venerabilul domn protopop Ioan V. Rusu a fost norocoșă a mai căpeta un conlucrător atât de capabil, zelos și desinteresat, cum este dl Bardoși.

Unul din cei de față.

Sighetul Marmuției 10 Ianuarie.

Onorată Redacțiune!

Poporul român din Maramurș cu jertfe mari a înființat Convictul român din Sighet, care se susține parte din ofertele anuale a clerului, inteligenței și poporului parte din venitele boltelor, cari se află în zidirea convictului.

Anul trecut și anul acesta, care se gata, au fost ani foarte răi pentru Maramurșeni, căci pământul a dat rodă puțină, apoi a falimentat cassa de păstrare din Sighet făcând dăună preste un milion. Din această cauză și două bolte din zidirea Convictului au stat închise, perđend convictul un venit de 6-800 fl.

Asociațiunea pentru cultura poporului român din Maramurș ca ocărmitore a convictului s'a adresat cătră clerul și poporul din Maramurș cerend succursul binevoitor pentru convict. La apelul Asociațiunii s'au conferit în favoarea convictului sumele mai jos însemnate. Oferitorii maritimoiș merită recunoștință, drept aceea mă rog, să se publice numele lor și în prețuita Dumniei Vostre fõe.

Pentru convictul din Sighet au oferit: Magnificul Domn Petru Mihályi ablegat dietal 50 fl., Reverendissimul Domn Tit Bud vicar 80 fl., și tot Domnia Sa a cumpărat învelitoare pe paturile elevilor în valoare de 26 fl., Escelența Sa Episcopul Pavel 10 fl., Sigismund Cziplé jude la tribunal 55 fl., Ioan Fanea preot 50 fl., Vasiliu Ioody preot 5 fl., Vasiliu Gyenge protopop 5 fl., Gregoriu Belea profesor de religie și literatura română 6 fl., Georgiu Mihalea dr. 4 fl., Florentin Mihályi dr. 25 fl., Găvrilă Mihályi pretore 10 fl., Avel Andereo silvanist 15 fl., Aurel Mau dr. 23 fl., Michail Kőkényesdy dr. 25 fl., Ioan Mihályi dr. 50 fl., Magnificul Domn Basiliu Jurca 40 fl., Nicolau Doros prefect conv. 10 fl., Ioan Vancea docente 1 fl., Ioan Muntean jude comunal 50 cr., Michail Pavel iunior posesor în Slatina 5 fl., Alesandru Ghera protopop 3 fl., poporul român din Sat Slatina 5 fl. 80 cr., poporul

român din Ocna Slatinei 2 fl. 50 cr., Paul Cziplé 1 fl., N. N. 50 cr., Leon Petrușca 1 fl., Găvrilă Szabó esecutor 2 fl., Simeon Utan 1 fl., Francisc Erdöss 50 cr., Ladislau Mihalea protopretore în pensie 3 fl., Gregoriu Ioaneș cantor în Sighet 50 cr., Ioan Wlaad preot 1 fl., Găvrilă Timiș 1 fl., Basiliu Doros doc. 50 cr., Ioan Mihalea din Slatina 1 fl., Carol Fejcs notar 50 cr., Ștefan Lengyák 50 cr., biserica română din Sat Șugatag 10 fl., biserica română din Desces 5 fl., biserica română din Giulesci 7 fl. 35 cr., biserica română din Breb 7 fl., biserica română din Berbesci 5 fl., biserica română din Vad 14 fl. 50 cr., biserica română din Vișeu superior 10 fl., Ioan Ivasco preot 2 fl., biserica română din Rozavlea 6 fl.

Prfct.

Noutăți.

Profesor diplomat Primin din Cluj îm bucurătoare scire, că zelosul profesor de la preparandia și școala de fetițe din Blaș dl Ioan Raț în 12 a. c. a făcut cu succes bun și esamenul pedagogic la universitatea din Cluj și a obținut diploma de cualificațiune pentru școlile medii.

Sara de Sân Vasiliu în Blaș de astă dată a fost mai frumoșă de cât ori când. Serata literară, declamatorică și musicală, ce a aranjat-o cu acest prilej în sala hotelului „Univers“ Reuniunea femeilor române gr. cat. din Blaș, a reușit adecă de minune. Numărul prim al programei a fost o drăgălașe disertație a dnei Cornelia Deac „Din raionul poeziei populare“. Nu vom să preocupăm: cetitorii nostri vor ave prilejul de a se delecta într'insa cetindu-o cât de curând în fœa noastră. — Partea declamatorică a seratei a constituit-o „Fragment din Dama cu camelii de Lecca“. Fără ca să voim a detrage celor alalte puncte ale programei, putem să constatăm, că reușita seratei a culminat în declamația această. Dșóra Silvia Moldovan de astă dată nu a vedit numai talent declamatoric, ci un talent tragician, care i-ar promite dafini, dacă i-s'ar imbia prilej de a se desvolta. — Partea musicală au reprezentat-o de astă dată dșórele Neri Vancea cu vocea, Elena Muntean, Hortensia Groze și Valeria Uilăcan pe pian. Dșóra Vancea acompaniată pe pian de dșóra Muntean a cântat serenada „Natura e adurmită“ de J. Dorian, romanța „Te iubesc“ de G. Trif și mai apoi romanța „Când luna n Maiu“ de Malló. Cântarea a plăcut. Pagubă, că simpatica sopranistă până acum a rēmas numai autodidactă. Acestei împrejurări îi ascriem și sfiala, carea s'a vedit și în glas. dar mai ales în aceea, că dinsa, pe când își esprima dorința: „În ochii tēi ca să cetesc.“ pe publicul ascultătoriu abia îl lăsa, să cetescă din când în când în ochii ei cei căprii moderni contopirea cântăreței cu cântarea ei. — Talentul musical deosebit al dșórei Elena Muntean publicul din Blaș îl cunoșce deja de pe la esamenele de musică din anii trecuți a școlii noastre de fetițe. De astă dată a jucat „Pe mare“ de Spindler după Schubert și un putpuriu din opera lui Meyerbeer „Robert der Teufel“. această din urmă à quatres mains cu dșóra Hortensia Groze. Am putut observa și de astă dată, că dinsa nu-și ingrôpă talentul. În tehnica dînsei s'a virit o lēcă de spirit prea incredut. Spiritul acesta poate să-i zădărnicescă silințele ulterioare. Ar pute să-l cenjure numai o povățuire firmă, până încă nu va fi prea târziu. — Dșóra Groze s'a îndestulit de astă dată cu rolul Cenușoteei. Sperăm, că ne va imbia de altă dată prilej mai bun de a ne desfata în jocul ei. — O stelută nouă pe cerușorul musical al Blașului e dșóra Uilăcan. Piese „Reverie russe“ de Herman și „Prim putpuriu românesc“ de Murășan ai fost bine alese spre a dobîndi aplause. Dar acestea le-a meritat și esecutarea bună.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Omilia s. Ioan Crisostom

în sărbătorea Botezului lui Christos.

(Fine.)

Așa dară curățirea aceea jidovescă nu scăpa de păcate, ci numai de spurcăciuni trupesci; a noastră dimpotrivă nu e așa, ci e cu mult mai mare și plină de multă grație. Căci ea și scapă de păcate și curățește sufletul și dăruiește grația Spiritului. Era botezul lui Ioan adevărat că era cu mult mai înalt de cât cel jidovesc, înse era mai de rind de cât al nostru, că era asemenea unei punți între ceste două botezuri ducând de mână prin sine de la acela la acesta. El adevărat nu-l îndupleca pe aceia la păzirea curățirilor trupesci, ci depărtând de la acelea indemnă și sfătuia, să trecă de la răutate la virtute și să-și pună sperările mântuirii în îndreptarea faptelor, era nu în botezuri deosebite și în curățiri cu apă. Că nu zicea: Spală hainele tale și scaldă trupul tău, și vei fi curat. Ce dară? „Faceți rod vrednic de pocăință“ (Mt. 3, 8). Și dacă ai în vedere acesta, el era mai înalt de cât cel jidovesc; dară era mai de rind de cât al nostru, de ore ce botezul lui Ioan nici nu dăruia Spirit sfânt, nici nu împărtășia Iertarea cea prin grație; el poruncia adevărat pocăință, dară nu avea puterea de a ierta. De aceea și zicea: „Eă vă botez pe voi cu apă, era acela vă va boteza pe voi cu Spirit sfânt și cu foc“ (Mt. 3, 11). Acela adevărat nu boteză cu Spirit. Ce înșamnă înse cu Spirit sfânt și cu foc? Adu-mi-ți a mințe de ziua aceea, în care s'au arătat Apostolilor limbă împărțite ca de foc și au ședut pe unul fiesce carele din ei. Și că botezul lui Ioan era nedesevârșit neavând nici împărtășirea Spiritului, nici Iertarea păcatelor, se vede din acesta: că aflând Pavel pe ore cari învățacei a zis cătră ei: „Luat-ați Spirit sfânt creștând?“ Era ei au zis cătră el: „Încă nici de este Spirit sfânt, am aușit.“ Și a zis cătră ei: „Dară în ce v'auți botezat?“ Era ei au zis: „În botezul lui Ioan.“ Era Pavel a zis: „Ioan a botezat cu botezul pocăinței,“ cu al pocăinței, nu cu al Iertării. Dară pentru ce a botezat? „Poporului zicând, să credă în cel ce vine după el, adevărat în Christos Isus.“ Și aușind s'au botezat în numele Domnului Isus. Și punând Pavel mâinile preste ei, a venit Spirit sfânt preste ei (Fapt. 19, 1 urr.). Veți dară, cât de nedesevârșit era botezul lui Ioan? Că de nu ar fi fost nedesevârșit, Pavel nu l-ar fi botezat din nou, nu ar fi pus mâinile preste ei; era acum, dacă le-a făcut acestea amândouă, a arătat, că e mai pe sus botezul apostolesc, și că acela era cu mult mai de rind de cât acesta. Înse din acestea am cunoscut, care e deosebirea între acestea două botezuri, era acuma mai e de lipsă, să spunem, de ce se boteză Christos, și cu ce botez. Nici cu cel jidovesc cel de mai înainte, nici cu al nostru cu cel de mai apoi. Că el nici nu avea lipsă de Iertarea păcatelor; cum ar fi putut adevărat să fie acesta, când el nu avea nici un păcat? Că cetim, că „păcat nu a făcut, nici s'a aflat violenție în gura lui“ (I Petr. 2, 22). Și erași: „Cine dintru voi mă muștră pe mine de păcat?“ (Io. 8, 46.) Nici nu era lipsit acel trup de Spirit; cum ar fi putut să fie, după ce el dintru început s'a gătit din Spirit sfânt? Er acum dacă acel trup nici nu era lipsit de Spirit sfânt, nici nu era vinovat de păcate, pentru ce dară s'a botezat? Dară mai întâiu avem să scim, cu ce botez s'a botezat, și atunci și acest lucru încă va fi mai limpede. Așa dară cu ce botez s'a botezat? Nici cu cel jidovesc, nici cu al nostru, ci cu al lui Ioan. Pentru ce? Pentru ca din însă-și firea botezului să afli, că nu pentru păcat s'a botezat, nici pentru că ar fi avut lipsă de grația Spiritului; că de acestea de amândouă a fost lipsit botezul acela, pe cum am arătat deja. E așa dară vedit, că el nici pentru Iertare de păcate, nici pentru împărtășirea Spiritului nu a venit la Iordan; era pentru ca nu cum va ore carele din cei ce erau de față, să cugete, că el asemenea celor alaiți se apropia pentru pocăință, ascultă și acesta, în ce chip a îndreptat Ioan mai înainte rătăcirea. Căci cel ce a zis celor alaiți: „Faceți rod vrednic de pocăință,“ ascultă, ce-l zice acestuia: „Eă trebuie, să mă botez de la tine, și tu vii la mine?“ (Mt. 3, 8. 14.) Era acesta a zis-o declarând, că nu pentru aceea-și lipsă, pentru care au venit la el cei alaiți, pentru aceea venia și acesta, și că nici de cum nu se boteză pentru aceea, că el era cu mult mai mare și neasemnat mai curat chiar și de cât Botezătorul. Așa dară pentru ce s'a

botezat, dacă nici pentru pocăință, nici pentru Iertare de păcate, nici pentru împărtășirea Spiritului nu a făcut-o acesta? Din alte două cauze, și a nume din una, carea a spus-o învățacul, și din alta, carea a spus-o el însuși și lui Ioan. Care cauză a acestui botez a spus-o deci Ioan? Ca să se facă cunoscut mulțimii, în ce chip a zis și Pavel, că „Ioan a botezat cu botezul pocăinței în cel ce vine după el, ca să credă“ (Fapt. 19, 4). Acesta a fost scopul botezului. Căci dacă ar umbla pe la toate casele și stând la uși ar chema a fără și ținând pe Christos ar zice: Acesta este Fiul lui Dumnezeu! ar face bănuțită mărturia, și lucrul ar fi foarte ostencios; er dacă luându-l cu sine ar intra în sinagogă și l-ar arăta, acesta încă ar face asemenea bănuțită mărturia; era aceea, că după ce tot poporul din fiesce care cetate s'a versat la Iordan și petrecea la țermii rului, a venit și el, să se boteze, și să se arete prin glasul Tatălui firea lui cea de sus și prin pogorirea Spiritului cea în chip de porumb, a făcut, să fie nebănuțită mărturia lui Ioan cea despre el. De aceea a zis: „Și eu nu l-am știut“ (Io. 1, 31), și ast fel a făcut vrednică de creștind mărturia sa; căci fiind că amândoi erau rudenii după trup, — că ângerul a zis Mariei despre mama lui Ioan: „Și eta Elisavet rudenia ta și ea a conceput fiu“, și așa dar dacă mamele au fost rudenii, e lucru vedit, că și pruncii, — așa dară fiind că erau rudenii, ca nu cum va să se pară, că el pentru înrudire mărturisese despre Christos, grația Spiritului așa a întocmit lucrul, ca Ioan întregă vrsta sa de mai înainte să o petreacă în pustie, ca nu cum va să se pară, că mărturia se face din iubire ori din ore care pregătire de felul acesta, ci ca învățat de la Dumnezeu așa să-l vestescă. De aceea zice: „Și eu nu l-am știut pe el.“ Așa dară de unde l'ai cunoscut? „Cel ce m'a trimis pe mine, să botez cu apă, acela m'a zis mie.“ Ce ț-a zis? „Preste carele vei vedea Spiritul pogorînd ca un porumb și rămânând pe dînsul, acela este, carele boteză cu Spirit sfânt“ (Io. 1, 33). Veți deci, că pentru aceea a venit Spiritul sfânt, nu ca și cum atunci ar fi venit întâia dată, ci ca să arete pe cel ce se vestia, ca prin sburare ca și cu degetul să-l facă cunoscut tuturor? De aceea a venit deci la botez. Și din altă cauză, carea a spus-o însuși. Care e cauza acesta? Când a zis Ioan: „Eă trebuie, să mă botez de la tine, și tu vii la mine?“ el a răspuns zicând: „Lasă acum, că așa se cade nouă, să plinim totă dreptatea“ (Mat. 3, 14 ur.). Vedut-ai bunătatea servului? Vedut-ai umilinta stăpânului? Căci ce e a plini totă dreptatea? Dreptate se zice împlinirea tuturor poruncilor, în ce chip se zice: „Era drepti amândoi umblând întru porunci nevinovați“ (Luc. 1, 6). Așa dară dacă toți omenii avea să plinescă dreptatea acesta. Înse nici unul nu a sevârșit-o, Christos venind a plini dreptatea acesta.

Va zice ore cine: Ce dreptate e a se boteza? A asculta de profetul era dreptate. În ce chip s'a tăiat deci împrejur și a adus jertfă și a păzit sămbetele și a plini sărbătorile jidovesci, așa a mai adaus și acesta, ce mai rămănea, ca să asculte de profetul cel ce boteza. Căci pentru ca să ști, că a fost voea lui Dumnezeu, ca toți să se boteze atunci, ascultă, ce zice Ioan: „Cel ce m'a trimis pe mine, să botez cu apă,“ și erași Christos: „Vameși și poporul drept l-au mărturisit pe Dumnezeu botezându-se cu botezul lui Ioan. Era Farisei și legiuitorii au lăpădat de la sine sfatul lui Dumnezeu nebotezându-se de la dînsul“ (Luc. 7, 29 ur.). Dacă deci a asculta de Dumnezeu e dreptate, era Dumnezeu a trimis pe Ioan, să boteze poporul, dimpreună cu toate cele alalte legi a plini Isus și acesta. Presupune deci, că poruncile legii sînt două sute de dinari. Acestă datorie a trebuit nemul nostru să o plătescă; nu o am plătit: ne-a aruncat în obeți mărtea pe noi, cel ce sîntem vinovați de nedreptățile acestea. Christos venind și găsindu-ne aruncați în obeți a plătit datorie, a plini pedepsa și a scăpat pe cei ce nu puteau să plătescă. De aceea nu a zis: „Se cade nouă, să facem asta și ceea,“ ci „să plinim totă dreptatea“. Mie stăpânului, a zis, celui ce am, mi-se cade, să plătesc pentru cel ce nu au; acesta e cauza și și aceea, carea am zis-o mai înainte. De aceea și Spiritul s'a pogorît în chip de porumb; căci unde e împăcarea lui Dumnezeu, acolo e porumbul. Că și în vremea corăbiei lui Noe încă a venit porumbul purtând stîlpare de maslin, semnul iubirii de omeni a lui Dumnezeu și a depărtării furtunii. Acum încă vine Spiritul în chip de porumb. — nu în trup, acesta trebuie să ne-o însemnăm bine, — vestind lumii întregi mila lui Dumnezeu și tot de o dată descoperind, că bărbatul spiritual trebuie să fie nevinovat și simplu

și fără de răutate, în ce chip a zis și Christos: „De nu vă veți întorce și să fiți ca pruncii, nu veți intra întru împărăția cerurilor“ (Mt. 18, 3). Dară corabia aceea, după ce furtuna s'a împrăștiat, a rămas pe pământ; era corabia aceea, după ce mânia s'a împrăștiat, s'a răpit în cer, și acum e de-a dreapta Tatălui acel trup nepătat și nespurcat. Inse fiind că am amintit trupul Domnului, va fi de lipsă, ca grăindu-vă puținel despre el să sfârșescă cuvântarea. Știu, că după obiceiul sărbătorii la noi mulți vor alerga la masa aceea sfântă. Dar întru adevăr, pe cum am mai spus-o deja de alte dese ori, ar fi de lipsă, nu să se țină sărbătorii, când ar fi să se cuminece, ci să se curățescă conștiința, și apoi să se atingă jertfa aceea. Căci celui ce e vinovat și necurat, acelaia nici în sărbătoare nu i-se cuvine, să se împărtășescă în acel trup sfânt și infrișat; era cel ce e curat și prin pocăință conștiințioasă a șters păcatele, acela atât în sărbătoare cât și în tot de una va fi îndreptățit, să se împărtășescă în dumnezeiescile taie, și va fi vrednic, să guste darurile lui Dumnezeu. Dar fiind că, nu știu, în ce chip, unii o neglija aceea, și mulți plini fiind de miș de rele, când ved, că se apropie sărbătore, așa zicând împinși fiind de ziua însă-și se ating de sfintele taie, cari nici a le privi nu au drept, cei ce se găsesse în o ast fel de stare. Pe aceia, pe cari îi scim, îi vom osebi de tot; era pe aceia, pe cari nu-i scim, îi vom lăsa lui Dumnezeu, carele scie cele ascunse ale minții fiesce căruia. Acea deci, în ce toți păcătuiesc în chip vedit, vom cerca, să o îndreptăm astăzi. Care e așa dară acel păcat? Acela, că nu ne apropiăm cu frică, ci bătând cu călcăiele, loviud, plini fiind de mânie, strigând, certându-ne, împingând pe deapropo, plini fiind de turburare. Acestea le-am și zis de multe ori, și nu voi înceta a le zice. Ați dora nu vedeți în jocurile Olimpiene, când conducătorul jocurilor pășese prin piață purtând pe cap cunună, îmbrăcat în haină sărbătorească, ținând toea în mână, cât de mare e bunul rind, când vestitoriul strigă, ca să fie liniște și rind cuvințios? Cui nu i-se pare a fi lucru nebun, ca acolo, unde diavolul își ține, mersul său triumfal, să fie atâtă liniște, era acolo, unde Christos chemă la sine, să fie multă lărmuire? În piață tăcere, și în biserică larmă; pe mare liniște, și în port valuri. Spune-mi, omule, de ce lărnuiesc? Ce te împinge? A bună samă lipsa afacerilor te chemă? Cu puține cuvinte tu așa gândesci, că ai afaceri în ora aceea? Pe scurt îți aduci a minte, că ești pe pământ? Dora gândesci, că petreci cu omeni? Cine nu ar zice, că dovedesce minte de petra a socoti, că pe vremea aceea petreci pe pământ, era nu că formezi cete cu angerii, cu cari ai rostit imnul acela tainic, cu cari ai cântat lui Dumnezeu cântarea aceea de învingere? De aceea ne-a și numit pe noi Christos vulturii zicând: „Unde va fi trupul, acolo se vor aduna și vulturii“ (Luc. 17, 37), ca să ne înălțăm în cer, ca să sburăm la înălțime purtați pe aripile Spiritului. Noi inse asemenea șerpilor ne țirăm pe jos și mâncăm pământ. Veți, să vă spun, de unde se nasce turburarea și lărnuirea? De acolo,

că nu vă închidem ușile pe totă vremea liturgiei, ci vă lăsăm, ca mai înainte de rugăciunea cea mai de pe urmă de mulțămintă să vă depărtați și să vă întorceți a casă. Deja și numai acesta e o mare desprețuire. Ce faci, omule? În vreme ce Christos e de față, și angerii stau lângă el, și e întinsă masa aceea infrișată, și frații tăi sevărgesc încă liturgia, tu părăsindu-o te duci? Dora dacă ești chemat la prânz, de și te-ai săturat mai înainte, totuși nu îndrăznesci a te duce mai înainte de prietini, câtă vreme cei alaiți sînt la masă; er aici, în vreme ce se sevărgesc infrișatele taie ale lui Christos, și sfinta liturgie ține încă, tu lași tate în mijloc și te duci? Dar cine ar privi acesta de vrednic de fertare? Și cu ce ar pute să se scuse? Veți, să vă spun, a cui lucrare o sevărgesc aceia, cari se depărtază mai înainte de închiare și nu aduc cântările de mulțămintă, după ce s'a sevărgit cina? Pote că se va păre aspru, ceea ce voi zice, dar cu tate acestea e de lipsă, să o zic pentru mintea ușoră a multora. Dacă s'a împărtășit Iuda în noptea aceea cea de plinire în cina cea mai de pe urmă, el sărind a ieși, până când cei alaiți toți erau încă la masă. Aceluia i-se asemănă deci și aceștia, cari fug mai înainte de mulțăminta cea mai de pe urmă. Căci acela dacă nu ar fi ieșit, nu s'ar fi făcut vindețoriu; dacă nu ar fi părăsit pe soții săi învețacei, nu ar fi perit; dacă nu s'ar fi desfăcut pe sine însuși din turmă, lupul nu l-ar fi găsit singur și nu l-ar fi mâncat; dacă nu s'ar fi despărțit pe sine însuși de păstoriu, nu s'ar fi făcut prada fereilor. De aceea deci acela cu Iudeii, er aceștia cu Dispunătorul dând laudă au ieșit. Veți tu, că rugăciunea cea mai de pe urmă după jertfa se face după esemplul acela? Și acum, iubiților, acestea să le socotim, asupra acestora să gândim infrișându-ne de osinda, ce s'a statorit pentru acesta. El îți dăruiesc ție trupul său, era tu nu-i răsplătesci nici macar cu cuvinte? Nici nu-i mulțamesci pentru cele ce ai primit? Dară când mânânci mâncare trupescă, după masă te întorci la rugăciune, era când te împărtășesci în cea spirituală și care întrece totă zidirea, atât cea vedută, cât și cea nevedută. cu tate, că ești om și de fire de puțin preț, nu rămâi, ca să mulțamesci și cu cuvintul și cu fapta? Ce e acesta alta de cât a te face vrednic de osinda cea mai de pe urmă? Acestea le zic, nu pentru ca numai să mă lăudați, nici pentru ca să lărnuieți și să strigați, ci pentru ca la timpul său aducându-vă a minte de cuvintele acestea să arătați rindul bun, ce se cuvine. Ele se zic și sînt taie; er unde sînt taie, acolo e multă tăcere. Cu multă tăcere deci, cu mult rind bun, cu evlavie cuvenită să ne atingem de această sfântă jertfa, pentru ca să înduplecăm pe Dumnezeu la mai multă bunăvoință și să curățim sufletul și să dobîndim bunătățile cele vecinice, cari dorese, să le dobîndim noi toți prin grația și iubirea de omeni a Domnului nostru Isus Christos, cu care Tatălui împreună și sfintului Spirit gloria și puterea și închinăciunea, acum și tot de una și în vecii vecilor. Amin.

Ben Hur

sau

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

„O, tribune“, începu el închinându-se adânc, „mă tem, să spun, ce-ți aduc.“

„Erași o nebăgare de samă, Gesiu?“

„Dacă mi-ai pute zice, că e vorbă numai despre o nebăgare de samă, atunci nu ai fi așa de îngrozit.“

„Așa dară e vorbă de o crimă — ori, ceea ce e încă și mai rău, de o vătămăre a datorinței! Poți să-ți bați joc de împăratul ori să vatem pe zeii și totuși să scapi cu viața, dar dacă vătămărea e îndreptată asupra vulturilor, — tu scii, Gesie —? Continuă!“

„Sînt acum opt ani, de când Valeriu Grat m'a numit inspector al închisorilor de aci din turn,“ zise omul în chip trăgănătoriu. „Îmi aduc încă a minte de dimineața, în care mi-am început noul oficiu. Cu o zi mai înainte s'a fost întâmplat o răscolă și o luptă

pe strade. Noi am omorât mulți Iudei și am suferit și piereri. Pe cum se spunea, răscolă s'a întâmplat în urma unui atentat asupra lui Grat; l-a ajuns o cărămidă aruncată de pe un coperiș și l-a aruncat jos de pe cal. L-am vedut, cum ședea acolo, unde ședea acum tu, tribune; capul îi era înfășurat. Îmi comunică numirea și-mi străpuse cheile. Ele sînt numerisate în chip corespunzătoriu chiliuțelor. Îmi spuse, că ele sînt însemnul oficiului meu, și că nu am, să le dau din mână. Pe masă era un volum de pergamenă. Îl deschise și mă chemă lângă sine. „Aci sînt planuri de ale chiliuțelor,“ îmi zise. Erau trei. „Acesta,“ zise mai de parte, „arată împărțirea rîndului superior; acesta aci îți arată pe acele din rîndul al doilea; și acesta aci pe cele din rîndul inferior. Ți-le dau încredându-mă în tine.“ Le-am luat din mână lui, și el zise mai de parte: „Acum ai cheile și planurile; du-te pe loc și-ți câștigă cunoștința aranjamentului întreg; cercetază fiesce care cămăruță și esaminează starea ei. Dacă vei afla, că ore ce e de lipsă, pentru ca închiși

să nu potă scăpa, atunci rînduesce-o, după cum vei afla de bine, pentru că după mine tu singur ești acolo stăpân și nimeni altul.“ Eui l-am salutat și am voit, să ies. El m'a chemat în apoi. „A, îmi uitasem,“ a zis. „Dă-mi planul rîndului al treilea.“ I-l am dat, și el îl desfăcu pe masă. „Aci, Gesie“, zise el, „veți camera aceea.“ El puse degetul pe camera cea însemnată cu numărul V. „În camera aceea sînt închiși trei bărbați, omeni îndrăzneți, cari au ajuns pe ore care cale la cunoștința unui secret de stat și acum își lea pedepsa pentru curiositatea sa.“ El privi aspru la mine și continuă: „În lucruri de acelea curiositatea e mai rea de cât o crimă. De aceea li-s'au scos ochii și li-s'au tăiat limbile și s'au închis acolo pe totă viața. Ei să nu capete alt ceva a fară de mâncare și beutură. Acesta li-se dă printr'o gaură. O vei găsi în perete. Ea e închisă cu o petra. Înțeles-ai, Gesie?“ Eui răspunsei, că da. „Bine,“ zise mai de parte, și erași se uită la mine amenințător; „Încă una, ce nu ai, să o uieți, ori apoi —“ privi la mine amenințătoriu. „Ușea acestei camere, — că-

